

"We zijn van binnen allemaal even 'slecht'"

- de verborgen Tasmaanse duivel -

Deze titel is misschien provocerend, en ik kan me voorstellen dat het moeilijk leest zonder bezwaren

Laat ik beginnen met mijn verhaal...

Sinds 2007 doe ik mee aan besluitvormingsexperimenten. Aangesloten bij de UVA te Amsterdam. Daarvoor krijgt iedereen die hieraan "meespeelt" een vergoeding. Meespeelt, het zijn namelijk strategische spellen in een laboratorium op de computer, met elkaar verbonden, afgeschermd van elkaar, en altijd tegen elkaar. Soms in groepjes, en soms blind en random. Wie er tegenover je zit weet je nooit, het zijn nummers. Soms wisselend, en soms blijf je met diezelfde onbekenden, verbonden.

Dit doen ze om data te verzamelen over ons gedrag in bepaalde omstandigheden. Hoe beslissen mensen, als ze risico's lopen, als ze afhankelijk zijn van elkaar, in welke mate ze zelf rijker worden wanneer ze een ander kunnen oplichten en hoeveel ervoor nodig is om over te gaan tot het kiezen voor jezelf ten koste van die ander. Hier worden grenzen ontdekt, uiteindelijk uitgedrukt in tabellen en grafieken. Waarop in principe de zuiverheid der ziel in één oogopslag is af te lezen.

wij zitten in hokjes, zodat je echt niemand ziet

Iedereen kiest voor zichzelf, en werkt alleen maar mee indien ze een onbesproken regel vinden/ ontdekken waarin een coöperatief samenwerkingsverband ontstaat, waarin beide partijen op winst komen te staan, eerder nog dan in een individuele onafhankelijke rol. Dit ontdek je gaandeweg het spelen. Door de rondes heen, begint na de uitleg en oefenvragen, pas het echte plaatje zichtbaar te worden. Er is altijd een duidelijk onderscheid tussen eigenbelang en het gunnen van andermans succes. bijvoorbeeld: Jij mag een prijs bepalen, en de gekoppelde leden in deze pool, kunnen kiezen mee te gaan of weg te blijven. Gaan ze mee, dan kun jij aan hun verdienen, indien ze je vertrouwen. Dus je zult vertrouwen moeten winnen door eerlijke keuzes te maken. Ook zij verdienen meer met jou, behalve als je een egoïstische keuze maakt, en jezelf rijk rekent over hun rug. Maar als je random wordt geselecteerd, tja, dan ligt het anders. Dan weet je niet hoe diegene handelt, en speel je voorzichtiger. Het is erg ingewikkeld, en ieder spel is telkens anders.

De experimenten heten CREED experiments. Ik heb ongeveer 45-60 keer meegedaan, en je krijgt een heel goed inzicht in de mens! Heel goed! Je kijkt elkaar, (alleen wie weet je nooit) als het ware recht in het hoofd. Je ziet op je scherm welke keuzes zij hebben gemaakt onder welke omstandigheden. De spellen zijn zo ontwikkeld, dat het altijd een gevoelskwestie wordt, jijzelf tegenover een ander of een paar anderen. Laat je ze stikken? of deel je eerlijk de winst in de hoop dat ze dan ook met jou rekening houden? In het beste geval, werk je samen, en heb je beiden winst, meer dan in je eentje op safe te spelen. Maar ik geef toe, dat ergens diep van binnen iets zit dat, zodra jou iets is misgunt, op wraak gaat zitten wachten. Dan ga je bijvoorbeeld straffen! Het bekende "terugpakken"

"Dacht je dat? Oh ja? Hier! geen cent voor jou!" gna gna gna.. Af en toe hoor je wel van die geluidjes of een diepe zucht. Praten is verboden in die ruimte! Dus je denkt dit en handelt ernaar. Wat je dan voor resolutaten ziet, is in feite gewoon communicatie. Als iemand je naait, zegt deze in feite dus letterlijk tegen je: " Zoek het even lekker uit jij!" Ik kies voor mijzelf.."

Alle handelingen, worden in feite woorden. We communiceren via het gunnen, het delen, het oplichten, en al wat meer.

Mijn ervaring door de jaren, alles bij elkaar opgeteld. Soms gunnen ze je letterlijk het licht in de ogen niet. Stel, iemand heeft zijn punten (deze worden omgerekend naar geld) al binnen, maar de ronde gaat nog verder voor jou. Hij of zij kan niets meer erbij winnen, die punten staan al vast. Wel kunnen ze indien ze jou niets gunnen, ervoor zorgen dat jij niets krijgt. Dan ga je ook echt met minder geld naar huis! En dat doen ze vaker wel dan niet! Helemaal als jij eerder in het spel niet genoeg meegaand was..wraak.

Als een mens kan kiezen tussen een ton euro krijgen, en 3 andere mensen 2 ton, of zelf een halve ton, en de rest hetzelfde, dan koos diegene optie 2. Liever zelf minder en anderen net zoveel, dan zelf een ton (het dubbele) en de anderen 2 ton. Deze proeven zijn herhaaldelijk gedaan. Op dit principe rust het deels.

Ik ben net zo slecht, ik geniet ook wanneer ik iemand pak, ook al heeft diegene waarschijnlijk niets egoïstisch gedaan. Dit gevoel wordt in jezelf verdedigd, als je al tekort bent gedaan, ongeacht door wie. Dan heb je minder gewetensbezwaren.

Tot slot

Het is te makkelijk en kort door de bocht om mensen te veroordelen. Keuzes die we maken worden beïnvloed door een web van complexe mede en tegen spelers. Beter is het leren te begrijpen waar die keuzes en dus dat gedrag, vandaan komt. De wetenschap en met name de economen proberen dit in kaart te brengen. Mensen zijn levende systemen die opereren op bepaalde gronden met bepaalde voorwaarden. Wat wij zien, is niet wat wij denken. Met andere woorden, wat erachter schuil gaat zul je niet weten. Waarom iemand aardig doet, kun je slechts naar raden. Het is bijna altijd eigenbelang, en dat is geen zonde, noch is het een beetje slecht. Het is wat het is, zeg een stukje van de natuur. Het is naïef te leven met de gedachte dat iedereen goede bedoelingen heeft, en als prioriteit heeft dat iedereen gelukkig is. Feit is, jouw geluk kan een ander weinig schelen. Hoe slechter deze jou kent, des te minder het hem bezighoudt of je crepeert. Waarom? Omdat hij of zij waarschijnlijk niets aan je heeft, en niets met je te maken. Jij vormt geen bedreiging voor zijn geluk en of vrijheid. Kom je dichterbij, en ben je een collega, en kanshebber op een promotie, dan kun je zelfs meemaken dat er kunstmatige vriendschappen worden gesloten. Leven is kort door de bocht, strijd.

Van binnen zit die Tasmaanse duivel, onder alle fatsoen, onder die waas van normen en waarden trekt hij aan je koordjes. Deze duivel weegt plezier tegen honger en verdriet, leegte tegen investeringen. Moeite tegen belangen. Elke daad is overwogen, of gestuurd door een principe in dienst van het eigenbelang. Of dit principe nu is om een oud vrouwtje te helpen, maakt niet uit. Dat sterkt het zelfvertrouwen weer. Ben je toch niet slecht! Doorgaans een egoïst spelen is goed voor jezelf, in het begin, totdat de omgeving je laat vallen en er niemand meer is om te naaien. Een egoïst is afhankelijk van het vertrouwen of de afhankelijkheid van anderen.

Mijn buurman vandaag ging naar huis met -12 punten, rood aangelopen en verbaasd! Niets verdiend! Waarschijnlijk was dit iemand met een groot vertrouwen, een echte goedgezak! Jammer, als de meerderheid anders denkt! Helaas.. Na een paar keer leer je het wel. Dan denk je drie keer na bij elke keuze. Op slot ga je met de meeste poen naar huis plus een goed en voldaan gevoel. Dit is hoe de markt werkt.

Een voor allen en allen voor een. Wilde dieren denken aan zichzelf en accepteren geen ander. Conflicten leiden vaak tot verwonding en de dood. Zeker buiten de groep, heeft een indringer geen schijn van kans. Dieren hebben territoriale driften, wat eigenlijk niets anders betekent dan dat hij de bessen en al het voedsel dat binnen zijn betrek valt, voor zichzelf wilt houden, en het dus geen ander beest gunt. Mensen zijn vaak niet veel beter. Alleen gaat het niet zo direct, maar in het spel, onzichtbaar. Toch kun je aan de hand van de resultaten wel degelijk de strekking van het verhaal zien. Ieder voor zich, en God voor ons allen.

Samenleving betekent dan ook niets anders dan het tolereren van elkaars eigenbelang.

Nawoord

Het woord eigenbelang geeft velen een vieze smaak in de mond. In feite staat dit woord gelijk aan "leven" Oorlogen, rellen en uitbraken zie ik in ieder geval dan ook als onthouden onrecht. Want een mens is een mens, die opereert naar gelang zijn situatie. Tot nu toe heb ik nog nooit gelezen dat er ergens een volk bestaat op de aarde, dat in wezen slechter is dan alle anderen. En de wereld als geheel kun je net zo goed als spel zien, waarin regels gaandeweg 'ontstaan' Dit, uit samenwerking en botsing. Daar waar wordt samengewerkt tegen de ander, tja, daar krijg je rottigheid van. Het spel functioneert alleen goed, als ALLE PARTIJEN SAMENWERKEN. Net als in het klein, werkt het ook precies zo op grote schaal. Omdat het gevoel van onrecht, altijd onthouden wordt. Het flikken van streken kun je alleen ongestraft uitvoeren en herhalen, als niemand kon onthouden. Het is het geheugen, dat alles op de weegschaal legt. En dat zit gevoelsmatig ingebakken. Daarom geloof ik ook heilig dat alles een reden heeft. Daarom kun je nooit wijzen naar oorzaken, naar eventuele fouten in het spel/ systeem. Misschien zijn zij het zelf wel, die streken flikken en bang zijn voor represailles. Dan is dit weer een streek bovenop een streek, uit angst voor wraak. Diegenen die egoïstisch zijn, zijn de eersten die dit weten, en terdege beseffen wat dit voor gevolgen kan hebben...